

Miroslav Pelikan

POMOČNIK

POMOĆNIK

-Nema ti druge, to je jedina ponuda – tako mi je majka govorila kada mi je Nikola Ocvirk, već čovjek u godinama i s bolesnim nogama, ovlašteni bolnički brijač, ponudio posao, mjesto njegovog pomoćnika.

Bio sam blizu tridesete godine i nisam se poput mnogih odlučio napustiti ovo usnulo, učmalo i dosadno mjesto na vrijeme i otpočeti, kako se govorilo novi život. Živio sam i dalje u roditeljskoj kući, otac mi je nedavno umro i jedino što ću zauvijek pamti jest stalno neslaganje, majka nas je uvijek morala miriti. Povremeno sam radio, no rijetko i većinom slabo plaćen, neki mi nisu ni platili jer su smatrali da nisam dovoljno dobro obavio predviđeni posao. Naravno, nisam se ni oženio. Mutio sam s nekoliko djevojaka no one bi brzo digle ruke od mene, niti jedna me nije vidjela u svojoj budućnosti.

Toga mi je popodneva u središtu grada Nikola Ocvirk rekao.

-To nije loš posao, pogotovo ako nemaš nikakav. Ja ću te svemu naučiti. Budi poslušan i obziran prema pacijentima i vidjet ćeš, život će ti se promijeniti, od lošeg na bolje.

Bio sam zatečen njegovom ponudom.

-Gledaj- nastavio je Ocvirk – jednom mi je tvoj ujak učinio veliku uslugu, nije važno kakvu, ja mu sada uzvraćam. Promatrao sam te i da nije bilo ujaka nikada ti ne bih ponudio mjesto pomoćnika. Nekako si tvrd, nesavitljiv, ne znaš se nasmiješiti.

Majka me je uporno nagovarala.

-Bolje išta nego ništa. Novac je novac.

Najgore je kada ga nemaš a mi ga nemamo. Pristao sam na Ocvirkovu ponudu i sutradan mu se javio.

-Glavno je imati volju. Kada sve naučiš i stekneš praksu, prijavit ću te za ispit, pa onda, kada ja odem, možeš ti nastaviti moj posao.

-U redu gospodine Ocvirk.

Pružio mi je staru svijetloplavu kutu i dao u ruke malu crnu torbicu s priborom.

-Već sam te prijavio upravi bolnice. Nisu imali ništa protiv.

-Pazi sada – nastavi Ocvirk – vidiš ovaj raspored, točno znam kamo idem i što ću raditi. Soba 101, jedno šišanje, soba 102, šišanje i brijanje, soba 104, valjda samo brijanje, vidjet ćemo i tako dalje, samo redom, polako, korisnici naših usluga moraju biti zadovoljni jer znaš ako netko želi biti propisno obrijan a nalazi se u bolnici, sigurno mu je stalo do zdravlja i života. I tako je započela moja bolnička odiseja u sobi 101.

Na kraju dana, Ocvirk mi je dao nešto novca, bio sam mu zahvalan.

-Biti će toga još više, samo se trudi i budi kao što si bio danas.

Doista, sa zanimanjem sam pratio vješte Ocvirkove pokrete dok je šišao ili brijaio, ne obazirući se ni na izgled bolesnika, niti na njegovo stanje a uopće ne na povremene smradove koji su u cijelosti ispunjali bolničku sobu.

Ocvirk je naplaćivao sve po 20 kuna, i brijanje i šišanje, no prihvaćao je i kada bi mu netko dao samo deset ili pet kuna, odmahujući rukom, govoreći,- Sve je u

redu.-, Nije odbijao ni više novca, uz naklon
– Klanjam se gospodine.

Ja bih najprije pripremio pacijenta, uspravio
ga ili ga kasnije pridržavao, stavio bi mu
zaslon, nasapunao ga, čistio brzo odrezanu
kosu, ostavljao sve uredno.

Već krajem prvoga tjedna obrijao sam
prvoga bolesnika.

Ocvirk je bio zadovoljan.

-Stvarno imaš laku ruku.

Škare su mi još uvijek tvrdo i nespretno
ležale u ruci, no Ocvirk me je umirivao.

-Ne brini se, riješio si ga viška kose. Ne ide
on na bal.

Svakodnevno smo obilazili veliku bolnicu,
hodajući s kata na kat, Ocvirk ispred, ja iza
njega s crnom torbicom i rasporedom.

Navečer bi mi Ocvirk davao moj dio zarade.
U trenutku dok sam primao zarađeni novac,
uvijek sam mislio na svoju majku i njezino
zadovoljstvo i olakšanje kada joj predajem
to malo sirotinje a za nas mnogo.

Ocvirk se svakodnevno žalio na svoje noge.

-Sve me više bole. Znaš li ti mladiću, koliko
su puta prošle ovim hodnicima i
stepenicama?

-Ne znam gospodine Ocvirk.

-Vraga ne znaš. Nebrojeno puta, nebrojeno. Milijunima puta, da dragi moj mladiću, moji se koraci ovdje ne mogu prebrojiti.

Vremenom sam posve ovladao brijanjem, pa ni pacijenta koji je ležao nije mi bio problem obrijati, dok sam šišao samo jednostavnije slučajeve kako ih je Ocvirk nazivao, iako sam bio sve vještiji sa škarama.

Evo, još malo pa će i godina dana kako radim kao brijački pomoćnik Nikole Ocvirka, ovlaštenog bolničkog brijača. Moram priznati, prištedio sam i nešto novca. Ponekad bi s Ocvirkom otišao na pivo u mjesnu gostionicu, obično po svršetku posla. Ispočetka su nas radoznalo promatrali dok bi danas uglavnom promrmljali.

-Evo Ocvirka i njegovog pomoćnika.

Osjećao sam s radošću, evo napokon i ja imam svoje mjesto ovdje i ja sam netko, pomoćnik Nikole Ocvirka.

Nakon druge godine rada s Ocvirkom, ovaj mi je jednom rekao.

-Mislio sam te sutra poslati u grad da si kupiš kompletni brijački pribor i novu torbicu, nije morala biti crna, da se zna čija je koja i novu kutu, no jučer su mi rekli da

ne možeš polagati ispit, nemaš školu, nemaš pravu praksu ali možeš ostati moj pomoćnik sve dok radim u bolnici, stoga mislim da ti ne treba novi pribor, ni torbica ni kuta. Nisu me osobito pogodile Ocvirkove riječi, naslućivao sam ih. Moja obitelj bila je nisko smještena kada je riječ o poštovanju i uvažavanju.

-U redu gospodine Ocvirk, idemo dalje – odgovorio sam s osmijehom a on se tako začudio.

-Zar ti nije žao?

-Ne gospodine Ocvirk, nije mi žao.

Vremenom sam upoznao i Ocvirkovu obitelj, nesimpatičnu suprugu Ivku, neprestano namrgođenu, svadljivu i jezičavu. Nije čudo što je Ocvirk po cijele dane ordinirao po bolnici. Ocvirk je imao dvije kćeri, koje nisam nikada upoznao, otišle su s muževima u grad i kako je Ocvirk pričao, vrlo su rijetko posjećivale roditeljski dom.

No, Ocvirk je imao i prekrasnog psa, mješanca Crnog, s kim sam se sprijateljio od prvoga dana. On mi je doista bio najdraži član Ocvirkove obitelji.

U međuvremenu je umrla i moja napaćena majka. Nisam zaboravio kako je bilo tek

nekoliko mještana na sprovodu, ja, Ocvirk, svećenik i par susjeda.

Bliži se i deseta godina mog pomoćničkog posla. Ocvirk samo nadgleda, ponekad me kratko korigira, ja sve radim sam. Svake večeri ja Ocvirku dajem njegov dio zarade. Ocvirk jedva podnosi bol u nogama, vrlo se teško penje, sve me sporije slijedi, isprekidano diše, znoji se jezivo, no ne da se, po cijeli je dan sa mnom u bolnici. Čini mi se kako je posla svakim danom sve više.

Predložio sam Ocvirku da uzmemo još jednog pomoćnika, drugog pomoćnika.

-Ne dolazi uobzir, dok sam ja živ i na nogama, uz majstora je samo jedan pomoćnik.

Da, skoro sam zaboravio, u proteklih deset godina mutio sam ponešto sa ženama iz mjesta, većinom udanim, bilo je svega, svašta se dešavalo no ja se nisam nikada osvrtao ni na suze, ni na plač, niti na jutarnju radost, imao sam svoje prave obaveze, Ocvirk me je čekao svaki dan. No bilo je vidljivo kako Nikola Ocvirk neće još dugo moći izdržati uspinjanje po bolničkim stepenicama, ruke su mu drhtale, škare mu ispadale, sve je slabije vidio.

Naposljetku je osvanuo i taj kobni dan.
Nikola Ocvirk nije mogao ustati iz kreveta,
Za nekoliko mjeseci, umro je mučno.
Uprava bolnice mi se na dan Ocvirkove
smrti zahvalila i uposlila novoga ovlaštenog
brijača, koji je po pozivu došao iz grada sa
svojim pomoćnikom.
U idućem mjesecu prodao sam roditeljsku
kuću i s dobivenim novcem uz
desetogodišnju ušteđevinu s četrdeset
godina na leđima uputio se u grad.
Na središnjem gradskom trgu sam
razmišljao. Što bi mi sada Nikola Ocvirk
rekao? Valja imati raspored. Pogledao sam u
nebo i kao da mi se učinilo da čujem
Ocvirka.
-Samo idi. Idi i pronadi svoju zvijezdu koju
si davno trebao sustići.
Krenuo sam nasumice, možda je sustignem.

I I

Lutao je gradom, sve se više oduševljavajući sjajnom raskoši, otmjeno odjevenim građanima, uživao je slušajući njihove prigušene glasove a žene, nikada nije vidio toliko lijepih žena, u koje je netremice gledao, sa žalošću shvaćajući kako se one uopće ne obaziru njegov radoznali pogled. Najprije je svratio u luksuzni restoran na ručak, obilno zaliven crvenim vinom, te istoga popodneva već spavao u uglednom hotelu Kraljevski lovac na prvome katu, u hladu iznajmljene sobe. Probudio se usred noći, po glavi mu se vrzmalo samo jedno pitanje, što i kako dalje, kako složiti raspored.

No, bio je gotovo siguran kako mu ovdje nikakav raspored ne može pomoći jer on ne pripada ovome gradu.

Ostao je svega par dana u skupom hotelu, bezuspješno pokušavajući pronaći bilo kakav posao ali i skromnu sobu s prihvatljivijom cijenom iz koje bi mogao krenuti, mada zakašnjelo, u novi početak, Imao je i pomalo sreće te je pronašao sobu s posebnim ulazom na periferiji grada, platio račun u hotelu te se nastanio u novom prostoru.

Već sutradan mu se iznova posrećilo kada je na željezničkoj stanici dobio posao pretovara paketa jer su neki sindikati štrajkali a vagoni su stajali puni robe. Ubrzo je opazio, kako drugi mogu puno brže i više od njega raditi, ipak ga je pritiskalo četrdeset godina i poslodavac mu se zahvalio isplativši mu zarađeno a on se čudio – Više sam zarađivao kao pomoćnik na početku kod Nikole Ocvirka. Ipak s vremena vrijeme pronašao bi kakav kratkotrajni poslić, zaradivši ponešto. Ponudio se i brojnim brijačkim salonima u gradu. Oni su bili zadovoljni njegovim vještinama, no tražili su papire. I dalje je stanovao u vlažnoj sobici na periferiji s posebnim ulazom. Bilo je tako očigledno, novac se jednostavno topio iz dana u dan. Zapravo se više nije ni sjećao koliko već dugo ovako tegobno živi u gradu, na njegovom mračnom rubu. Sav novac koji je imao, nestao je i roditeljska kuća i deset godina kod Nikole Ocvirka. Oronuo je, zapustio se je. Tko zna kada se je zadnji puta obrijao. Jedina mu je briga bila da skupi dovoljno novca za mjesečnu

stanarinu i nešto hrane dnevno, sve dok ga vlasnik doslovno nije istjerao.

Nekoliko je mjeseci proveo u turobnom prihvatilištu za nezbrinute. Onda su došli još gori od njega pa je morao otići.

Dok je takav sav zdvojan lutao gradom priđu mu dva policajca i zatraže dokumente, Pokazao im je. Oni su kratko komentirali njegov izgled.

-Beskućnik.

-Pravi beskućnik – dometnu drugi.

Za desetak minuta sjedio je u malenom prostoru ograđenom rešetkama.

Navečer ga je dežurni sudac kaznio visokom novčanom globom zbog skitnje.

-Ali gospodine, kako ću platiti?

-Možete globu pretvoriti u određeni broj zatvorskih dana u ustanovi poluotvorenog tipa.

Tako je i bilo.

Upravitelj zatvora je vrlo brzo otkrio kako je jedino što vrijedi u ovom zapuštenom čovjeku samo desetogodišnje brijačko iskustvo i odmah mu predložio.

-Mi trebamo brijača svakodnevno. Taj posao nosi određene pogodnosti, pa i neku zaradu.

Već odavno nije čuo tako lijepe, milozvučne riječi.

-Već sutra možete početi s poslom. Naša brijačnica je skromna ali dovoljno dobra. Po točno određenom rasporedu šišati ćete i brijati, tko želi češće mora platiti po našem cjeniku. Zarada ide upravi zatvora, vi dobivate postotak.

-A raspored, kada ću dobiti raspored?

-On je izvješten na vratima brijačnice tako da ne bude zabune.

-U redu, gospodine.

Oduševila ga je jednostavnost i skladnost brijačnice. Osjećao se preporođeno. Ubrzo je i sebe doveo u red. Svaki je dan u bijeloj kuti ordinirao u brijačnici, uživajući u svakom potezu škara i britve, ne obazirući se uopće na svoje stranke.

Nakon nekog vremena obaviješten je kako mu je kazna istekla. Posve mirno i odlučno zamolio je upravitelja.

-Ja bih ostao gospodine.

I tako je ostao u brijačnici s preciznim rasporedom, kao neslužbeno lice u službenoj ustanovi, valjda do kraja života.

Miroslav Pelikan

Slika na naslovnici / Taddeo Kuntze: Wandering barber, gvaš na papiru, 24.8 x 29.5 cm, iza 1759., National Museum in Warsaw